

European
Commission

Arbejdsgrupper for platformen for retfærdig omstilling

Aktion 1: Vejledning til vidensudveksling

November 2023

*Regional and
Urban Policy*

Aktion 1: Udvikle ressourcer til at forbedre vidensudveksling og til at fremme deling af viden og erfaringer om retfærdig omstilling

Aktionsledere: Valea Jiului Society, den europæiske sammenslutning af erhvervsudviklingskontorer (EURADA)

Bidragydere til aktionen: Kulkommissionens sekretariat på Eszterházy Károly katolsk universitet, Trakia Universitet

Kategori: Horisontal

Arbejdsgrupperne for platformen for retfærdig omstilling, der blev etableret i november 2021, samler alle interessenter fra hele Europa, der har det til fælles, at de bekymrer sig om de mennesker og steder, der er berørt af omstillingen til en klimaneutral økonomi. Arbejdsgrupperne for **stål, cement og kemikalier** har hver især fokus på en specifik kulstofintensiv sektor, der er stærkt påvirket af omstillingen, mens en fjerde arbejdsgruppe fokuserer på **horisontal interessentstrategi**.

Efter at have færdiggjort deres [afgrænsninger](#), der skitserer deres arbejdsgruppes fokusområder og mål, udviklede arbejdsgruppemedlemmerne en [fælles gennemførelsesplan](#), der beskriver deres 17 aktioner. Denne plan blev færdiggjort og offentliggjort i april 2023. I løbet af resten af året har aktionslederne, sammen med andre arbejdsgruppemedlemmer, der bidrager til aktionen, gennemført deres respektive aktion.

Dette dokument præsenterer det endelige resultat af aktion 1.

Ansvarsfraskrivelse:

Oplysningerne og synspunkterne i dette dokument stammer fra medlemmerne af platformen for retfærdig omstillings arbejdsgrupper for stål, cement og kemikalier samt horisontal interessentstrategi og afspejler ikke Europa-Kommissionens officielle holdning. Kommissionen garanterer ikke for nøjagtigheden af de oplysninger, der er indeholdt deri. Hverken Kommissionen eller nogen person, der handler på vegne af Kommissionen, kan holdes ansvarlig for indholdet og eventuel brug af oplysningerne heri. Videreanvendelse er tilladt, forudsat at kilden angives, og at dokumentets oprindelige betydning eller budskab ikke forvanskes. Europa-Kommissionen er ikke ansvarlig for eventuelle konsekvenser som følge af videreanvendelse. Politikken for videreanvendelse af Europa-Kommissionens dokumenter gennemføres i henhold til Kommissionens afgørelse 2011/833/EU af 12. december 2011 om videreanvendelse af Kommissionens dokumenter (EUT L 330 af 14.12.2011, s. 39).

Indledning

Udfordringer, som Aktion 1 tager hånd om

En af de største barrierer for den retfærdige omstilling er manglen på information om selve omstillingsprocessen og om, hvordan man får adgang til den tilgængelige støtte.¹ Det gælder både for regioner, der håndterer deres udfordringer isoleret, selv om de står over for de samme udfordringer som andre regioner, og for centrale aktører, der er udelukket fra omstillingsprocessen. Vidensudvekslingsaktiviteter kan hjælpe med at overvinde informationsbarrierer. Regioner kan lære og lade sig inspirere af vellykkede – og mislykkede – initiativer og løsninger på udfordringerne med retfærdig omstilling i andre regioner, hvilket skaber synergier til gensidig fordel og fører til udvikling af nye, målrettede løsninger. For en vellykket retfærdig omstilling er det også afgørende at forstå, hvem de aktører, der arbejder med mekanismen for en retfærdig omstilling og territoriale planer for retfærdig omstilling, er, så de kan blive opmærksomme på hinanden og oprette forbindelser, hvilket potentielt kan identificere centrale aktører, der endnu ikke er involveret i processen.

Målsætninger for aktion 1

Dette dokument er tænkt som en **omfattende vejledning**, der skal hjælpe med at forbedre vidensudveksling og læring inden for retfærdig omstilling og derved skabe forbindelser mellem aktører, der arbejder med dette emne, og fremme mulighederne for vidensudveksling.

Der gives svar på tre grundlæggende spørgsmål:

- Hvordan kan man udveksle viden?
- Hvem kan man udveksle viden med?
- Hvordan finansierer man vidensudveksling?

Vejledningen er struktureret på en behovsorienteret måde og holdt så kortfattet som muligt. Hvor det er muligt, bygger den på og linker til eksisterende værktøjer, da der ofte allerede findes gode informationskilder. Derudover giver bedste praksis eksemplarisk indsigt.

Et central og konstant opdateret omdrejningspunkt for viden om den retfærdige omstilling er [samlings af viden i platformen for en retfærdig omstilling](#). Den omfatter politiske tilgange og projekter, der ofte kan tjene som bedste praksis og inspirationskilde i jeres søgen efter viden og information.

Vejledningen er resultatet af arbejdet i den horisontale arbejdsgruppe under Europa-Kommissionens [platform for retfærdig omstilling](#). Arbejdsgrupperne for platformen for retfærdig omstilling, der samler interessenter fra hele Europa, er et forum for strategisk udveksling om udfordringer, der deles af interessenter, som er involveret i omstillingsprocessen i kulstofintensive regioner. Den horisontale arbejdsgruppe tager især fat på fælles, tværtematiske emner i de mest berørte regioner, som blandt andet

---

¹ En nylig undersøgelse af interessenter inden for retfærdig omstilling, der blev gennemført som en del af den horisontale arbejdsgruppes aktiviteter, viste, at "mangel på tilgængelig information om retfærdig omstilling" og "mangel på information om, hvordan man får adgang til den tilgængelige støtte" var to af de tre største barrierer ved udvikling eller indsendelse af projekter vedrørende retfærdig omstilling.

retningslinjer for overvågning og gennemførelse af projekter for retfærdig omstilling, en værktøjskasse til kommunikation om retfærdig omstilling og denne ressource til forbedring af vidensudveksling.

Interessenter, som er målgruppen for Aktion 1

Dette dokument er designet til relevante aktører i FRO-regioner (fonden for retfærdig omstilling), herunder offentlige forvaltninger og offentlige myndigheder, erhvervsliv og industri, den akademiske verden og forskningscentre, civilsamfundet og NGO'er m.fl.

Hvordan denne aktion blev gennemført

Arbejdet med at udarbejde denne aktion blev påbegyndt af medlemmer af aktionsgruppen, som foretog omfattende undersøgelser af eksisterende initiativer, tilgange og bedste praksis, der var relevante for vidensudveksling. Efter denne research blev materialeudkastet delt med andre medlemmer af arbejdsgruppen for at indsamle feedback og bygge på viden og erfaringer fra en bredere vifte af interessenter for at sikre, at det endelige handlingsoutput var så handlingsorienteret og praktisk som muligt.

Vejledning til vidensudveksling

Sådan udveksler man viden – de første skridt

Før I påbegynder og planlægger en vidensudveksling, bør I først gøre jer det klart, hvad I helt præcist ønsker og har brug for at opnå. Til det formål er det nødvendigt at foretage en indledende analyse.

1. Behovsanalyse

Som et første skridt skal I prøve at tænke over, hvad jeres behov er, og hvilke udfordringer I står over for. Hvis I har afklaret dette, kan I bedre lede efter partnere til vidensudveksling og øge chancerne for succes. Andre regioner og aktører kan have stået over for lignende udfordringer tidligere, og der er meget at lære af deres tilgange til at tackle dem. En anden gruppe af interessenter forsøger måske at finde en løsning på et lignende problem, og udveksling med dem kan inspirere til nye idéer og give vejledning om, hvordan man kommer videre.

2. Research om rammebetingelser

Det er også vigtigt at undersøge rammerne for processen med retfærdig omstilling i jeres region for at være klar over muligheden for/gennemførligheden af visse aktioner og de mennesker, der skal inddrages. Disse rammer omfatter retsgrundlaget i form af de [territoriale planer for retfærdig omstilling](#), andre relaterede strategier og handlingsplaner på regionalt/lokalt plan samt initiativer og aktioner, der allerede er iværksat eller er i gang. Et godt kendskab til den territoriale plan for retfærdig omstilling er også vigtigt for at forstå, hvilke aktioner der er berettigede til finansiering, herunder vidensudvekslingsaktiviteter. En veludført gennemgang af jeres regions territoriale plan for retfærdig omstilling, nuværende status for gennemførelse, overvågningsramme og involverede aktører vil være afgørende for vidensudveksling(er) med gode resultater.

3. Kortlægning af interessenter og indsamling af information

Endelig vil en kortlægning af relevante interessenter i jeres region – både dem, der er involveret i processen for retfærdig omstilling, og dem, der ikke er det i øjeblikket, men burde være det – samt eksisterende kilder til information have stor indflydelse på resultatet af vidensudvekslingen og mere generelt på, om det lykkes at overvinde de udfordringer og barrierer, der er identificeret. Et godt udgangspunkt for kortlægning af interessenter er databasen over aktører i FRO-regioner, som er udviklet af arbejdsgruppen for platformen for retfærdig omstilling. Med hensyn til kilder til information kan man finde mange støttedokumenter på europæisk plan, især om [platformen for retfærdig omstilling](#). Der kan være yderligere informationsmateriale på nationalt og/eller regionalt plan. Her bør den forvaltningsmyndighed, der er ansvarlig for retfærdig omstilling i jeres region, være jeres første kontaktpunkt.

Typer af vidensudveksling og bedste praksis

Dette afsnit giver et kort overblik over de forskellige typer af vidensudveksling og præsenterer nyttige kilder til information om tilgængelig teknisk bistand og bedste praksis.

1. Afdækning af den ideelle type af udveksling – fra et praktisk synspunkt

Der er flere typer af udveksling, og generelt bør behovene afgøre det optimale format, men der er nogle aspekter, der er værd at overveje. I dette kapitel er målet ikke at lave en teoretisk klassifikation, men at fokusere på fordele og ulemper ved de forskellige formater. Grundlæggende kan der skelnes mellem to typer udveksling: online og med personligt fremmøde (tabel 1).

Tabel 1 Fordele og ulemper ved forskellige typer af udveksling

	ONLINE	PERSONLIGT FREMMØDE
Fordele	<ul style="list-style-type: none"> • Forholdsvis let at finde tid til at organisere i overensstemmelse med deltagernes kalendere • Tidseffektiv måde at komme i kontakt på • Mindre personaleressourcekrævende format • Få eller ingen omkostninger	<ul style="list-style-type: none"> • Giver sandsynligvis dybere indsigt i en bestemt regions udfordringer og behov • Lettere at forstå en bestemt aktørs arbejdsmiljø • Større potentiale for yderligere samarbejde
Ulemper	<ul style="list-style-type: none"> • Forholdsvis upersonligt • Mindre potentiale for yderligere samarbejde • Sværere at forstå en bestemt aktørs arbejdsmiljø • Giver mindre indsigt i og færre indtryk af udfordringerne	<ul style="list-style-type: none"> • Sværere at finde en dato, der er optimal for alle • Værtsregionen har brug for mere tid til forberedelser • Medfører muligvis omkostninger for både værtsregion og besøgende region • Personaleressourcekrævende format

Antallet af potentielle deltagere er et andet aspekt, der kan påvirke det ideelle format for en udveksling. Hvis emnet er velbeskrevet, kan **fokuserede, bilaterale onlinemøder** udgøre en effektiv ramme for samtalen. **Jobskygge** er en særlig mulighed for en person for at tilbringe mere tid i en anden organisation og få dybere viden. Det er en effektiv og intensiv måde at lære på, men det kræver meget tid fra både den besøgende og værten. Hvis der skal inddrages flere mennesker med en bred vifte af ekspertise, er det værd at organisere et **gruppebesøg**. Emnerne for udvekslingen bør bestemme den optimale sammensætning af delegationen, selvom det optimale antal kan være et problem. Det er værd at sigte efter en lille gruppe, der kan dække de relevante kompetencer og ekspertise for at undgå ineffektive arbejdsmetoder.

2. Eksempel på udveksling mellem den akademiske verden og erhvervslivet

Fokus i denne aktion ligger på udvekslinger mellem kulregioner, men det er vigtigt at fremhæve andre typer af udvekslinger, såsom mellem den akademiske verden og

erhvervslivet. Omstilling kræver en bred vifte af ekspertise og viden, og den akademiske verden og industrien spiller en vigtig rolle i en vellykket gennemførelse af omstillingen, primært på grund af innovationspotentialer baseret på samarbejdet mellem de to sektorer og de mulige synergier.

Med hensyn til de strategiske prioriteter er der identificeret følgende hovedprincipper, som bør danne grundlag for operationalisering af partnerskaber mellem den akademiske verden og erhvervslivet:

- fokus på regionernes muligheder og konkurrencemæssige fordele med samtidig overensstemmelse med nationale prioriteter
- markedsorientering af forskningsaktiviteter baseret på interesser og erhvervsrelaterede problemer og samarbejde med repræsentanter for erhvervslivet
- multisektorielt partnerskab organiseret på basis af principperne om åbenhed og inklusivitet
- holistisk integration i værdikæden
- etablering af internationale netværk med identiske og komplementære erfaringer og interesserelaterede aktiviteter inden for videnskab og erhvervsliv.

Dette fører til etableringen af et enkelt system, som:

- skaber en kultur for brug af resultaterne fra forskningsaktiviteter
- tilpasser forskningsaktiviteterne til erhvervslivet og samfundet
- fremmer formel teknologioverførsel (gennem licens- og samarbejdsaftaler).

Design

Udpegning og inddragelse af en bred vifte af interessenter i projektet, herunder offentlige forvaltninger, den private sektor, civilsamfundet og repræsentative sektororganisationer.

Oprettelse af et partnerskabsprogram, der omfatter fælles mål og interesser, strukturerede opgaver og forventede resultater.

Tydelig struktur og tydelige forhold mellem de involverede organisationer.

Anvendelse

Oprettelse af et strategisk program med specifikke mål, aktiviteter og opgaver samt indikatorer til at vurdere gennemførelsen og måle de realiserede fremskridt i gennemførelsen.

Oprettelse af en handlingsplan med specifikke samarbejdsmodeller, herunder nye projekter, forskningsrelaterede problemer og fælles publikationer.

Sikring af overførsel og promovning af realiserede fremskridt og resultater på nationalt og internationalt plan.

Tilpasning og evaluering

Måling og institutionalisering af afprøvede modeller, tilpasning af resultaterne og udvikling af innovationer.

Evaluering og tilpasning af partnerskabsstrategi og -struktur, inddragelse af nye prioriteter og muligheder, i overensstemmelse med definerede offentlige behov og betydning.

Figur 1 Logisk ramme for samarbejde mellem den akademiske verden og erhvervslivet

3. Teknisk bistand

Der findes en række tekniske hjælpemidler på europæisk plan, og der er taget andre initiativer inden for den bredere energiomstilling, som kan vise sig at være værdifulde kilder til god praksis og kapacitetsopbygning i en bestemt region. Nedenfor findes en liste over nogle relevante eksempler på programmer til teknisk bistand, der er aktive ved udgangen af 2023:

- **JTP GROUNDWORK:** JTP GROUNDWORK støtter støtteberettigede FRO-regioner i gennemførelsen af deres territoriale planer for retfærdig omstilling ved at stå til rådighed med skræddersyet teknisk bistand og rådgivning. Mulige tjenesteydelser kan omfatte: projektplanlægning og -udvikling, kapacitetsopbygning, inddragelse og mobilisering af interessenter, styrkelse af samarbejde.
- **C4T GROUNDWORK:** C4T GROUNDWORK støtter forvaltningsmyndigheder, der har ansvar for at gennemføre Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Samhørighedsfonden i støtteberettigede EU-medlemsstater, med særligt fokus på den politiske målsætning 2, "en grønnere, kulstoffattig omstilling til en kulstofneutral økonomi", gennem skræddersyet rådgivning og teknisk bistand.
- **START:** START yder skræddersyet, kortsigtet støtte til kul+-regioner på tværs af en lang række omstillingsemner. Den hjælper med at dekarbonisere energiproduktion og -forbrug, diversificere økonomiske aktiviteter og fremme social udvikling i regioner og samfund, der er stærkt påvirket af omstillingen væk fra fossile brændstoffer.

- **TARGET:** TARGET-programmet (Technical Assistance for a Green Energy Transition, teknisk bistand for en grøn energiomstilling), som blev startet i november 2021, er en teknisk facilitet, der har til formål at hjælpe EU's kul-, tørv- og olieskiferregioner med at identificere og forberede projekter inden for ren energi og energieffektivitet. Den vil også støtte bæredygtige investeringer og lokale job, der bevæger sig væk fra aktiviteter baseret på fossile brændstoffer. Faciliteten er gratis for støttemodtagerne.
- **JASPERS:** JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions, fælles assistance til projekter i de europæiske regioner) er et partnerskab for teknisk bistand mellem Europa-Kommissionen (Generaldirektoratet for Regional- og Bypolitik), Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling. JASPERS hjælper byer og regioner med at levere projekter af høj kvalitet. Deres eksperter yder uafhængig, praktisk støtte til strategier, programmer og projekter for at foretage EU-finansierede investeringer, der fremmer vækst og baner vejen for et grønnere, mere forbundet og mere innovativt Europa. JASPERS-bistand er gratis for lokalforvaltninger og lokale initiativtagere og er tilgængelig for de fleste EU- og førtiltrædelseslande.
- **ELENA:** ELENA (European Local ENergy Assistance, den europæiske facilitet for bistand på lokalt plan på energiområdet) yder teknisk bistand til investeringer i energieffektivitet og vedvarende energi, der er rettet mod bygninger og innovativ bytransport.

4. Eksempler på bedste praksis

JTPeers Exchange

[JTPeers Exchange](#) er et program, der blev lanceret under platformen for retfærdig omstilling i 2023 for at fremme udveksling og samarbejde mellem FRO-regioner og andre relevante interessenter og fagfolk med en bred vifte af ekspertise, viden og erfaring inden for emner relateret til retfærdig omstilling. Målet er at støtte FRO-regionerne i gennemførelsen af deres territorial planer for retfærdig omstilling og dækker både kul- og kulstofintensive regioner. Der er to typer udvekslinger: dem, der finder sted mellem to regioner, og dem, der finder sted mellem en region og en ekspert, og begge typer fører til udveksling af viden og bedste praksis, når det gælder gennemførelsen af FRO.

I september 2023 blev den første gruppe af regioner udvalgt til at deltage i JTPeers Exchanges. De er præsenteret i tabellen nedenfor.

Tabel 2 Oversigt over de udvalgte JTPeers-regioner i 2023

Deltagende regioner	Fokusområder
Matchning af regioner	
Norrbottnen (SE) og Midlands (IE) vil afholde udveksling med personligt fremmøde med yderligere støtte fra en ekspert fra Heves (HU)	Deltagerorienterede og lokalsamfundsdrivne tilgange, grøn økonomisk diversificering, jobskabelse, ren energi til overkommelige priser, flerniveaustyring, kapacitetsopbygning.
Vestmakedonien (EL), Velenje (SI) og Niederschlesien (PL) (personligt fremmøde)	Inddragelse af interessenter, projektudvikling, grøn økonomisk diversificering, samarbejde på tværs af

	grænser, omstillingsstyring, energifællesskaber.
Zasavje (SI) og Niederschlesien (PL) (personligt fremmøde)	Landskabsretablering/nye anvendelser af områder, politikudformning, grøn økonomisk diversificering.
Ida-Virumaa (EE) og Vestmakedonien (EL) (online)	Observatorier for retfærdig omstilling, projektudvikling, tiltrækning af investeringer.
Matchning af regioner og eksperter	
Gotland (SE) vil gennemføre udveksling med en ekspert fra Vestmakedonien (EL) (online)	Forbedring af mekanismer til flerniveaustyring og administrativ kapacitet til gennemførelse af territoriale planer for retfærdig omstilling, ren energi.
Schlesien (PL) vil gennemføre udveksling med en ekspert fra Jiu-dalen (RO) (online)	Udformning af et overvågnings- og forvaltningssystem til et regionalt observatorium for retfærdig omstilling.
Moravia-Schlesien (CZ) vil gennemføre udveksling med personligt fremmøde med en ekspert fra Schlesien (PL)	Landskabsudvikling efter minedrift.

exchangeEU

exchangeEU-programmet muliggjorde meningsfulde og håndgribelige udvekslinger mellem kul+-regioner i hele Europa. De deltagende regioner havde mulighed for at kapitalisere på:

- en udvekslingsdagsorden, der var skræddersyet til de deltagende regioners interesser og behov
- praktiske læringsmuligheder og håndgribelige resultater for fælles handling
- skabelse af et langvarigt netværk af fagfolk.

Den første runde involverede 19 delegationer fra 18 kul+-regioner under omstilling, og den anden runde involverede 23 delegationer fra 18 kul+-regioner. Alle udvekslinger blev nøje dokumenteret, hvilket resulterede i en fyldig informationsdatabase om de deltagende regioner. I hver udveksling var EU-facilitatorer involveret i gennemførelsen af udvekslingen, hvilket gjorde udvekslingerne fokuserede og effektive og gav reel merværdi. I kan få adgang til alle brochurer på programmets hjemmeside, hvis I vil læse mere om fokusemnerne, de største udfordringer og anbefalingerne. Tabel 2 giver et overblik over de udvekslinger, der blev foretaget.

Tabel 3 De gennemførte udvekslinger med fokusemner under exchangeEU

Deltagende regioner	Fokusområder
Første runde	
Udveksling mellem Zasavje (SI), Moravia-Schlesien (CZ), Nordungarn (HU)	- Styring af og strategier for omstilling - Infrastruktur og områdets bæredygtighed

Udveksling mellem Øvre Nitra-regionen (SK), den østlige sammenhængsregion (SI), Jiu-dalen (RO)	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomisk diversificering og regionaludvikling - Omstilling til ren energi
Udveksling mellem Małopolska (PL), Aragón (ES), Ústí (CZ)	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktur og områdets bæredygtighed - Social struktur og fællesskab
Udveksling mellem Vestmakedonien (EL) og Stara Zagora (BG)	<ul style="list-style-type: none"> - Styring af og strategi for omstilling - Social struktur og fællesskab
Udveksling mellem Midlands (IE) og Vestmakedonien (EL)	<ul style="list-style-type: none"> - Social struktur og fællesskab - Økonomisk diversificering og regionaludvikling
Udveksling mellem Leipzig (DE) og Karlovy Vary (CZ)	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomisk diversificering og regionaludvikling - Styring af og strategi for omstilling
Udveksling mellem Asturien (ES) og Schlesien (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Styring af og strategi for omstilling
Udveksling mellem Sachsen-Anhalt (DE) og Ida-Virumaa (EE)	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomisk diversificering og regionaludvikling - Social struktur og fællesskab
Anden runde	
Udveksling mellem Lausitz (DE) og Zgorzelec (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Bæredygtig infrastruktur - Genopdyrkning af gamle kulmineområder
Udveksling mellem Nordungarn (HU), Øvre Nitra (SK) og Vestmakedonien (EL)	<ul style="list-style-type: none"> - Energifællesskaber - Omskoling og opkvalificering af arbejdstagere - Inddragelse af interessenter
Udveksling mellem Nordungarn (HU) og Zasavje (SI)	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomisk diversificering gennem udvikling af infrastruktur - Gennemførelse af projekter for retfærdig omstilling
Udveksling mellem Stara Zagora (BG) og Karlovy Vary (CZ)	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalisering og innovation - Genopdyrkning af kulmineområder til turisme
Udveksling mellem Øvre Nitra (SK), Ústí (CZ) og Asturien (ES)	<ul style="list-style-type: none"> - Forvaltning og brug af FRO-midler - Brintøkonomi
Udveksling mellem Vestmakedonien (EL), Moravia-Schlesien (CZ) og Ida-Virumaa (EE)	<ul style="list-style-type: none"> - Inddragelse af unge i processen med retfærdig omstilling - Projektgennemførelse
Udveksling mellem Rhin-regionen (DE) og det østlige Wielkopolska (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Styring af omstilling - Økonomisk diversificering med fokus på at gøre regionen attraktiv for unge mennesker
Udveksling mellem Ida-Virumaa (EE), Sisak-Moslavina kommune (HR) og Vestmakedonien (EL)	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomisk diversificering - Omskoling og opkvalificering - Inddragelse af kommunerne i den retfærdige omstilling
Udveksling mellem Savinjsko-Šaleška-regionen (SI) og Schlesien (PL)	<ul style="list-style-type: none"> - Omstilling til ren energi - Diversificering af erhvervslivet og revitalisering

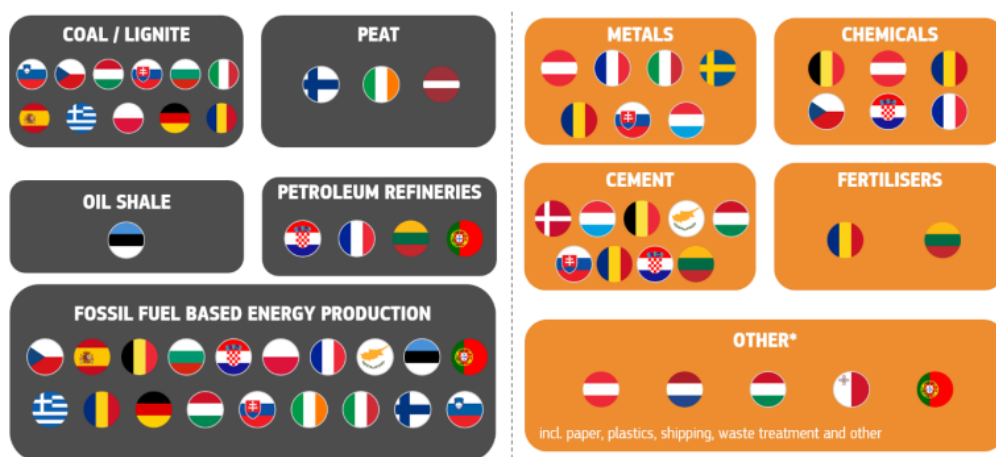

Sådan finder man partnere til vidensudveksling

Samarbejde spiller en afgørende rolle i planlægningen og gennemførelsen af den retfærdige omstilling: Mekanismen for retfærdig omstilling er et nyt værktøj for alle EU's medlemsstater, og derfor kan det at "tænke og arbejde sammen" føre til en mere effektiv og vellykket omstilling. For en given region kan det være afgørende at opbygge partnerskaber med andre regioner, der står over for de samme – eller i det mindste lignende – udfordringer. Dette kapitel giver nogle praktiske erfaringer om, hvordan man finder partnere til vidensudveksling.

1. Oversigt over regioner, der er berettigede til FRO-støtte

Der findes et kort over FRO-regionerne på [webstedet for platformen for retfærdig omstilling](#). Regionerne kan inddeles i hovedkategorier baseret på den økonomiske sektor, de er afhængige af (figur 2).

Figur 2 Sektorer i tilbagegang (grå) og under omlægning (orange) som anført i bilag D til [landerapporterne om det europæiske semester februar 2020](#)

2. Identifikation af regioner med mulighed for samarbejde

Det første afgørende skridt i opbygningen af jeres netværk er at finde den region, der er relevant for jer, og hvor et samarbejde kan tilføre værdi til jeres region og jeres organisation. Der er mange måder at indsamle oplysninger om regionerne på, og det er især værd at **se nærmere på regionernes territoriale planer for retfærdig omstilling**, som også findes på [webstedet for platformen for retfærdig omstilling](#). Da de territoriale planer for retfærdig omstilling har samme struktur, er det forholdsvis nemt at finde de relevante dele, der omhandler de identificerede behov og udfordringer. En anden mulighed er at **udforske de arrangementer, der arrangeres af platformen for retfærdig omstilling og initiativet om kulregioner under omstilling**, som omfatter konferencer om platformen for retfærdig omstilling, hvor man ikke kun kan lære om de regionsspecifikke udfordringer, men også identificere de vigtigste aktører i omstillingen.

Udover disse muligheder er det værd at fremhæve [exchangeEU-programmet](#), som også var en del af initiativet om kulregioner under omstilling og gav mulighed for meningsfulde og håndgribelige udvekslinger mellem kul+-regioner i hele Europa. Ved afslutningen af programmet blev der udarbejdet [brochurer](#) – i tilgift til mange nyttige materialer såsom [succeshistorier](#) – der ikke kun indeholdt regionernes profiler og de fælles udfordringer, der

blev identificeret, men også anbefalinger og erfaringer. Disse informationsbrochurer indeholder også referencer til de vigtigste aktører og organisationer i hver kul+-region. Desuden er det vigtigt at bemærke det igangværende JTPeers Exchange-program, der samler regioner og andre relevante interessenter og eksperter fra både kulstof- og kulintensive regioner for at udveksle viden og ekspertise med henblik på at støtte implementeringen af deres territoriale planer for retfærdig omstilling. Dette program blev lanceret i 2023 og vil åbne for indkaldelse af ansøgninger fra interesserede regioner og eksperter i 2024.

Bedste praksis fra forskellige regioner (ikke kun under platformen for retfærdig omstilling) kan findes opdelt efter kategori på webstedet med [funktionsopdelte områder i EU](#) (et pilotprojekt fra Europa-Kommissionen, gennemført sammen med Verdensbanken).

3. Find den rette partner

Når I har identificeret en region med lignende udfordringer eller fundet en bedste praksis at lære af, er det næste skridt at finde en partner at arbejde sammen med. Dette er måske den sværeste del af processen. Under jeres arbejde med at undersøge regionerne (f.eks. ved at se nærmere på de territoriale planer for retfærdig omstilling eller præsentationer/videoer fra konferencer om platformen for retfærdig omstilling) i det foregående trin, fandt I måske **nogle organisationer og aktører**, der arbejder inden for retfærdig omstilling i en bestemt region.

For at gøre dette trin nemmere og mere effektivt har medlemmer af Aktion 1 og sekretariatet for platformen for retfærdig omstilling oprettet en **database**, hvor I kan finde **lokale kontaktpunkter** fra næsten alle støtteberettigede FRO-regioner. Den dækker en bred vifte af lokale aktører og indeholder navnene på organisationerne samt deres ekspertiseområder og kontaktoplysninger. Ved hjælp af denne database kan I nemt komme i kontakt med aktørerne i målregionen.

En anden meget nyttig database vedrørende platformen for retfærdig omstilling er [JTPeers Experts-databasen](#). Dette er en database over eksperter, der arbejder med retfærdig omstilling i hele Europa. Når først eksperterne er inkluderet i databasen, kan FRO-regioner og andre interesserede interessenter spørge dem til råds om, hvordan man gennemfører projekter om retfærdig omstilling.

Regioner, der leder efter partnere, kan også lade sig inspirere af begrebet »venskabsbyer« eller »søsterbyer«, som har en lang tradition i Europa. Den underliggende idé er at etablere relationer med en geografisk enhed (hvad enten det er en by, en kommune eller en region) med henblik på samarbejde og udveksling mere regelmæssigt til gavn for begge parter.

Konklusioner

1. Opbygning af samarbejde med andre kul+/kulstofintensive regioner kræver kapacitet fra den søgende organisation, men hvis man finder de rigtige partnere, kan man skabe merværdi og synergier.
2. Der findes programmer, som kan bygge bro over den potentielle kapacitetskløft, såsom exchangeEU-programmet og JTPeers (andre er nævnt i tidligere kapitler). Det er værd at holde øjnene åbne for samarbejdsmuligheder.
3. Det er værd at se nærmere på webstedet for platformen for retfærdig omstilling, hvor I kan få adgang til regionernes territoriale planer for retfærdig omstilling, som indeholder oplysninger om regionernes udfordringer og behov.
4. Når I har et billede af regionerne, kan I begynde at finde den rigtige partner. De datasæt, der er beskrevet ovenfor, kan gøre dette trin mere effektivt.

5. Det kan styrke samarbejdet, hvis I kan identificere en fælles udfordring, som I ønsker at løse sammen. Kul+-regionerne og de kulstofintensive regioner er ret forskellige, men udfordringerne er overraskende ens.
6. Under udvekslingen – og selv i den fase, hvor I leder efter partnere – kan det betale sig at være så fokuseret som muligt: veldefinerede emner og velbeskrevne, tydelige mål kan føre til et mere effektivt samarbejde.

Hvordan man finansierer vidensudveksling

Det vrirler med EU-finansieringsmuligheder, men det kan være en uoverskuelig opgave at forstå dem. Der findes et væld af programmer og tildelte midler, som hver især forvaltes af forskellige europæiske og/eller nationale organer, og som derfor forfølger forskellige mål og følger forskellige regler. Men som det ofte er tilfældet, er virkeligheden mindre kompliceret, end den ser ud til ved første øjekast.

Alle europæiske finansieringsmuligheder kommer fra EU-budgettet, den såkaldte **flerårige finansielle ramme** (FFR). Det er et langsigtet budget, der strækker sig over flere år. Den indeværende FFR-periode dækker årene 2021-2027. Udover FFR har EU oprettet et helt nyt midlertidigt finansieringsinstrument kaldet **NextGenerationEU** som reaktion på covid-19-pandemien. EU-budgettet og NextGenerationEU-instrumentet er opdelt i forskellige programmer og fonde.

En særdeles god og omfattende oversigt over de forskellige EU-finansieringsprogrammer og -fonde findes i [Vejledning til EU-finansiering](#) (2023-udgave) fra Europa-Parlamentets forskningstjeneste, som er Europa-Parlamentets tænketank. Vejledningen inddeler de forskellige EU-fonde efter finansieringstemaer, f.eks. "Regionalpolitik" eller "Energi". Udover EU's finansieringsprogrammer er der forskellige former for midler, der er afsat til at yde teknisk bistand, som forbinder regioner og andre interessenter på forskellige måder.

Teknisk bistand

Nedenfor er nogle eksempler på muligheder for teknisk bistand til regioner:

- **JTP Groundwork**

JTP Groundwork blev lanceret under platformen for retfærdig omstilling i 2023 og er teknisk bistand, som giver berettigede FRO-regioner mulighed for at få skræddersyet støtte i form af teknisk bistand og rådgivningstjenester som hjælp til gennemførelsen af deres territoriale planer for retfærdig omstilling.

- **REGIO Peer2Peer +**

[REGIO Peer2Peer +](#)-ordningen giver medarbejdere fra programmyndigheder og andre offentlige organer, der er involveret i forvaltning og gennemførelse af programmer under [EFRU](#), [Samhørighedsfonden](#) og [FRO](#), mulighed for at mødes og udveksle viden og god praksis på både bilateralt og multilateralt plan.

- **JTPeers**

Dette [program](#) letter udvekslingen mellem FRO-territorier og andre relevante interessenter inden for retfærdig omstilling, herunder regionale og offentlige myndigheder samt socioøkonomiske partnere som NGO'er, universiteter, fagforeninger eller virksomheder. Det støtter deling af viden og bedste praksis mellem eksperter, FRO-territorier og andre relevante interessenter og giver dem mulighed for at lære af hinandens erfaringer.

En meget nyttig ressource, der opstod i forbindelse med projektet [Funktionsopdelte områder i EU](#), og som kan fungere som et springbræt i søgningen efter finansiering, er denne regelmæssigt opdaterede database over [EU's finansieringskilder](#). Mange

organisationer har desuden skrevet vejledninger om EU-finansiering til specifikke målgrupper, som kan være værd at kigge nærmere på, som eksempelvis denne [vejledning](#) fra Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation, som henvender sig til fagforeninger.

EU-finansiering

Da dette dokument er en vejledning til vidensudveksling i forbindelse med processen med retfærdig omstilling, er kun nogle af disse fonde interessante at undersøge nærmere som finansieringskilder:

- **FRO**

Adgang til [FRO](#) (samlet omfang 19,2 mia. EUR) er knyttet til de territoriale planer for retfærdig omstilling, som medlemsstaterne har udarbejdet i dialog med Europa-Kommissionen. Medlemsstaternes forvaltninger (på nationalt, regionalt og lokalt plan) vælger imidlertid, hvilke projekter der skal finansieres, og tager ansvaret for den daglige forvaltning, såkaldt »delt forvaltning«. Kun de [territorier](#), der forventes at blive mest negativt påvirket af omstillingen til klimaneutralitet, har været berettiget til at udarbejde en territorial plan for retfærdig omstilling. Planerne identificerer de typer af operationer, der påtænkes, og specificerer styringsmekanismerne.

For at finde ud af, om I kan få adgang til FRO-finansiering til jeres vidensudveksling, skal I læse den territoriale plan for retfærdig omstilling i jeres region og/eller kontakte den [forvaltningsmyndighed](#), der er ansvarlig for at gennemføre de aktioner, den beskriver.

- **Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU)**

[EFRU](#) er en anden fond, der forvaltes under delt ansvar. EFRU er rettet mod alle EU's regioner og byer og investerer i deres sociale og økonomiske udvikling. Medlemsstaterne bestemmer selv, hvor meget af EFRU der skal bruges til hvert af de fem prioriterede områder, som Europa-Kommissionen har defineret. Dog skal mindst 30 % afsættes til "en grønnere, kulstoffattig omstilling til en kulstofneutral økonomi og et modstandsdygtigt Europa".

EFRU støtter også udtrykkeligt »udveksling af erfaringer«. Som med FRO skal I kontakte [EFRU-forvaltningsmyndigheden](#) i jeres region for at få nøjagtige oplysninger om, hvordan I får adgang til EFRU-finansiering til jeres vidensudveksling.

- **Interregionalt samarbejde (Interreg C)**

EU's program til fremme af samarbejde mellem regioner hedder Interreg. Interreg er opdelt i forskellige dele afhængigt af typen af samarbejde: samarbejde mellem grænseregioner (Interreg A), inden for store definerede transnationale samarbejdsområder, f.eks. Østersøregionen (Interreg B), eller interregionalt samarbejde (Interreg C).

Interreg C har et særligt fokus på at fremme erfaringsudveksling, innovative tilgange og kapacitetsopbygning mellem regioner. Det er derfor den vigtigste del af Interreg, man skal overveje, når man søger midler til vidensudveksling.

Interreg C er yderligere opdelt i fire programmer, hvoraf to er interessante for dette dokumentets formål:

- [Interreg Europe](#) er et politisk læringsprogram for **offentlige myndigheder**. Det fremmer udveksling af erfaringer og overførsel af god praksis mellem aktører på

alle niveauer af offentlig forvaltning. Det er nemt at indsende en projektidé og søge efter partnere og finansiering via programmets [websted](#).

- **Interact** er et støtteprogram. Formålet med det er at sikre udveksling af erfaringer, information og innovationer for at fremme bedste praksis og lette samarbejdet. Dette skal opnås gennem målrettede arrangementer, publikationer og værktøjer. Interact udsender ikke selv indkaldelser af forslag, men har en række [kontorer](#), der støtter interessenter i gennemførelsen af projekter og initiativer vedrørende territorielt samarbejde.

- **Horisont Europa**

Mens fokus i dette dokument er at støtte udveksling af viden om påvisning og gennemførelse af retfærdig omstilling, kan det også være en god idé at have specifikke udvekslinger af videnskabelig viden og forskningsresultater. EU's rammeprogram til støtte for forskning og innovation er [Horisont Europa](#). Der findes en oversigt over åbne indkaldelser til aktioner om værdiforøgelse af viden [her](#).

- **Erasmus+**

[Erasmus+](#) er EU's program for uddannelse, erhvervsuddannelse, ungdom og idræt for perioden 2021-2027. Uddannelse, erhvervsuddannelse, ungdom og idræt er centrale områder, der støtter borgerne i deres personlige og faglige udvikling. Inkluderende uddannelse af høj kvalitet samt uformel og ikke-formel læring udstyrer i sidste ende unge, og deltagere i alle aldre, med de kvalifikationer og færdigheder, der er nødvendige for deres meningsfulde deltagelse i det demokratiske samfund, interkulturel forståelse og vellykket overgang til arbejdsmarkedet.

- **EU's dagsorden for byerne**

[EU's dagsorden for byerne](#) er et innovativt flerniveaustyringsinitiativ vedrørende bypolitik, som er udviklet inden for rammerne af det mellemstatslige samarbejde om spørgsmål, der er relevante for byer. Det gør det muligt for byer, medlemsstater, netværk af byer, Europa-Kommissionen, andre EU-institutioner, EU's rådgivende organer og andre interessenter at mødes for i fællesskab at tackle presserende spørgsmål, der er relevante for byer, og levere konkrete resultater til gavn for EU's borgere. EU's dagsorden for byerne styrker byernes rolle i politisk beslutningstagning på både nationalt plan og på EU-plan, og formålet er at sikre en bedre forbindelse mellem EU og borgernes behov. Det er en vigtig leveringsmekanisme på EU-plan for den nye dagsorden for byerne.

